

DOŻYWOCIE (90) sb n

Oba o jasne; w e wahania.

sg N dożywocié (9); -é : -e *SarnStat* (5 : 3), -(e) (1). ◇ G dozywociã (10); -ã (9), -(a) (1). ◇ A dożywocié (11); -é (2), -e (3), -(e) (6); -e *KochZg*; -é : -e *SarnStat* (1 : 3). ◇ I dozywociem (5); -em : -ém *SarnStat* (4 : 1). ◇ L dozywociu (5). ◇ pl N dozywociã (18); -ã (16), -(a) (2). ◇ G dożywoć (11); -oć : -óć *SarnStat* (10 : 1; - : 88). ◇ D dozywocióm (1) *SarnStat*. ◇ A dozywociã (14); -ã (13), -(a) (1). ◇ L dozywociãch (6); -ãch : -ach *SarnStat* (5 : 1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z tych samych przykładów) s.v. dożywoćni i XVIII w.

1. *praw. Prawo, zapewniające komuś użytkowanie jakiegoś majątku, dochodu itp. do końca życia; sam majątek (zwłaszcza ziemski) lub dochód oddany komuś do korzystania dożywotniego (przeważnie z tekstów prawnych); ius fructu bonis usque ad mortem, advitalitas (barbarismus) Cn (87) : ZapWar 1550 nr 2671; ActReg 45; DOZYWOCIA. II. Liły dożywoćné od nas dáné/ [...] przez nas będą chowáné [Omnes advitalitates sunt servandae JanStat 105]. SarnStat 86; ABy téz y to iákiego zátrudnienia około dożywoć/ którýby Práwu póspolitému przeciwné nie były/ nie czyniło SarnStat 86; [Nie mogło przyjść nigdy do statecznego wysłuchania liczby] z dóbr Rzeczypołpolitéy tempore Interregni wolnych: y gdzie dożywoćia nie zákroczyły. SarnStat 414; Przewody práwá dożywoćióm nie ízkodzą. SarnStat 637, 86 [3 r.], 87, 99, 336, 337 (22); bo [...] záługi ludzi zacnych/ tego ad praefens ítánowić nie dopuľzczą/ ná dożywoćia ich: ále póft decessum vel cessum cuiuscunque póssessoris, niechayby to iuz in perpetuum było. *VotSzl D.**

dożywoćie na czym (4): Dożywoćié ná káždý ítárý summie íeft dobré. *SarnStat* 86, 87. *Cf* »dożywoćie na dobrach«.

W połączeniach szeregowych (7): y íkazánia przy wízech czynili/ nie folgując ítánóm żadnym ze wízech pańítw koronnych/ ná káždé dárowizny/ lenná/ záftáwy/ dożywoćia/ frimárki/ y funduľzé/ po Alexándrze *SarnStat* 85; *Item*, íładzić 12. *species alienationis bonorum regni*, y referowác do Królá gdy áppelluią, iáko íą wysízáy w piérwízych ksiégách opifáné, to íest: Wíecznoć, Dożywoćia, Lenná, Feuda *SarnStat* 320; Tákze wíecznoći/ feudá/ álbo lenna/ frymárki/ zamiány/ dożywoćia/ záftáwy wízelákie ná Séymie y bez Séymu vczynioné wedla káždégo Przywileiu wíeczneí czáły dżierżáné bydź máią *SarnStat* 1024; wízyftkie dániny/ nádánia/ dárowizny wíeczne/ dożywoćia/ záftáwy/ zápifánia summ piénieżnych wielkich y máłych/ ktorymkolwiek ípofobem zebráných/ [...] mocnémi [...] mieć y záchowác chcemy *SarnStat* 1061, 92, 93, 1190.

Zwroty: »naruszac [czyje] dożywoćie« (1): iáko niebosczyk Pan Wilenski trzymał zewsztykíemi dwory. ywsiami don ich [!] należácemi y ztym co [...] odeszó. od niego nie naruszaiąc niczyiego dożywoćia. *ActReg* 45.

»dożywoćiem być opatrzoným« (2): Zá co ácz zarázem támże ná woynie pod Lukámi dożywoćiéím íeft opátrzon wioľką Serkowczyzną *SarnStat* 1209, 450.

»dożywoćie (po-, s-)tracić« [*szyk zmienny*] (2): á czoż twoy fyn gdy ítráci dożywoćie po tobie á nie będzie nic miał/ podobno cepámi á liekierą przyľługowác íie muśi. *RejZwierc* 194v, 194v.

»dożywoćie, za dożywoćiem trzymac; dżierżane« (1 : 1; 1): wyiáwízy/ żeby kto iuz teraz zá piątým dożywoćiéím od piérwízáy o tym Conítituciiéy dobrá trzymał *SarnStat* 367, 89, 1205.

»przy, w dożywociu zosta(wa)ć (a. ostając)« [szyk zmienny] (4): á iednoby [mąż albo żona] z nich vmárlo álbo vmrze: tedy fuperfites w dożywociu zołtawa. *SarnStat* 86, 86, 87, 89.

Wyrażenia: »dożywocie arend« (1): y które téz dożywočia Arend/ do zywotá káždému trymác [!] mamy. *SarnStat* 89.

»dożywocie na dobrach, na dobra (czyich)« (2 : 1): GDzieby téz kto máiac piérwéy Dożywoćie [!] ná dobrách ktorychkolwiek náłzych/ potym wieczność łobie otrzymał ná nie/ któraby mu przez tę Exekucyą vpásć muśiáłá/ tedy przy dożywoćiu zołtác káždy ma. *SarnStat* 87; O Dożywoćiach ná dobrá Królewkié. *SarnStat* 86, 79.

»dożywocie gołe (albo de plano = [nie przynoszące dochodu Rzeczypospolitej])« [szyk 11 : 6] (17): O Arendach dożywotnych, y dożywoćiach gołych, ábo de Plano. *SarnStat* 89; áby iuz nigdzie indzie nikt nie pátrzył téy czwartéy części z Arend dożywotnych y dożywočia gołégo/ iedno v nas w łkárbie náłzym rok podle roku/ iáko y czwartéy części dochodów ze wżyfłkiégo innégo imięnia náłzégo. *SarnStat* 103, 88, 89 [5 r.], 103 [4 r.], 104 [5 r.].

»listy na dożywocie« (2): Lífty ná dożywoćie przes nas dáne ták iáko w łobie brzmiá káždemu záchowamy. *UstPraw* H2 H2.

»dożywocie (na-)dane« (7): Dożywoćie oycowi z dziećmi dáné/ a chocia téz dzieći niebyłyby miánowané *expresé*, á oyciec przed tym Séymem gdzieby iuz vmárł/ [...] tedy ieden w dożywoćiu [...] ma zołtác *SarnStat* 86, 86 [4 r.], 89, 1209.

»dożywocie in solidum [= wspólne dla kilku osób, najczęściej dla męża i żony]« (3): Dożywočia *in folidurn*. *SarnStat* 644, 697, 1307.

»ustąpienie dożywocia« (1): Ale y opifánié tego wftąpienia dożywočia, iáko y *Venditionis*. *SarnStat* 634.

»dożywocie ženine« (1): Ziemłkiego práwá Księgi dzieśią. <te> o Dożywo<ciu> ženiny. *SarnStat* 637 *żp*.

Szeregi: »arendy (dożywotne), (i) dożywocia« [szyk 8 : 2] (10): Bo przedfię tey quártany dokłádác muśimy/ [...] A to w niwecz zechmy iuz ony zniewolili/ [...] Co łłábe dożywocia máią y árendy *RejZwierc* 245, 194v; A wżákże ci którzy máią Arendy dożywotné/ y dożywočia gołé/ będą powinni nieco podwysłzyć á połtępic do łkárbu ná wychowaníé łtołu náłzégo *SarnStat* 103, 89 [2 r.], 103 [4 r.], 104.

»darowizny abo dożywocia, krolewczyzny« (1): iáko dárowizny ábo dożywočia/ krolewczyzny/ ábo téz proces práwá Polłkiego náłtał/ y rozmáicie iest y czásow náłzych popráwiány *PowodPr* 23.

»dożywocia i konsensy [= ugody]« (1): Włzákóz dożywočia y consenfy wżytki podle Státutu w mocy zołtáwiamy/ które Práwu połpolitému nie łą przeciwné. *SarnStat* 97.

»dożywocia i lenna« (1): Práwá Krolew. álbo Wálnego Księgi pier. o Dożywoćiach y Lennach. *SarnStat* 87 *żp*.

»dożywocie, (albo) wieczność« [szyk 1 : 1] (2): Y vbepeczyliście naprzód dzieći fwoie/ Ze máiac wieczność/ álbo dożywoćie troie. Mogá fyé poczćiwymi/ łłużbami nie báwic *KochZg* A4v; *RejZwierc* 248v.

Iron. (1): (*marg*) Vtrátni gdy fie s liebie śmieią. (-) Ano wřzytká oliádłóść co ná łobie miewa [*własny ubiór*]/ Y ná tym dożywocia pewnie fie nádzyewa. *RejWiz* 68v.

a. praw. Prawo zapewniające komuś zajmowanie jakiegoś stanowiska lub urzędu do końca życia (1): (*marg*) Vrzędnicy áby byli nie dożywotni. (-) bo dla tego dożywoćia/ á pożytku z przełożeníťwá dźiwnemi sपोłoby ludzie do vrzędow prychodzą *GórnRozm* I3v.

2. Okres czasu do końca życia ludzkiego (3): iż w piśmie s. to słowo/ ná wieki/ nie ząwždy czáfu wiecznego/ á nieograniczonego znaczy: lecz czás pewnj ograniczony/ choć długi/ ále wždy kończący fie/ ábo iż też pod czás tylko dożywoćie známionuie? *CzechRozm* 85v.

Wyrażenie: »dożywocie ludzkie« (1): słowko to/ Ná wieki/ nie ząwždy czás wieczny znaczy: ále ábo czás długi/ ábo dożywoćie ludzkie/ ábo czás do miłóściwego (iáko zową) látá. *CzechRozm* 85.

Szereg: »nie dożywocie ale wieczność« (1): Ale iż nam szło nie o dożywocie/ ále o lámę wieczność/ trzebá nam też było wiecznego krolá *RejPos* [36]v.

Cf **DOŻYWOTNOŚĆ**

BZ